Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	H. Zijlstra	**Datum**	20 december 2022
Doorkiesnummer	030-2861698	**Kenmerk**	10710762
E-mail	h.zijlstra@utrecht.nl	**Onderwerp**	Actieagenda Erfgoed 2023-2024
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Erfgoed

Geachte leden van de raad,

Bij het vaststellen van de “Erfgoednota Utrechts erfgoed verbindt mensen en tijden” in februari 2022, heeft uw raad gevraagd om een Actieagenda erfgoed waarbij de mogelijkheden om te prioriteren en participatie worden meegenomen (Motie 2022/M59). Als bijlage bij deze brief vindt u de Actieagenda Erfgoed 2023-2024. Met deze brief informeren wij uw raad daarbij ook over de wijze van samenwerking op de portefeuille erfgoed binnen onze gemeentelijke organisatie (22T103).

Utrechts erfgoed
Het Utrechtse erfgoed is van grote waarde. Het bepaalt in aanzienlijke mate het karakter van onze stad door alle zichtbare (monumenten, cultuurhistorische structuren, historisch landschap) én onzichtbare (archeologie, geschiedenis, verhalen) dragers van het verleden. Door verleden, heden en toekomst te verbinden, draagt het op verschillende manieren bij aan de opgaven waar we als stad voor staan, zoals klimaatadaptatie, wonen, groene schaalsprong, gezond leefklimaat, recreatie. Het erfgoed is de basis voor de ruimtelijke structuur en kwaliteit van onze stad. Het laat ook zien hoe de bewoners en gebruikers van onze stad door de eeuwen heen veranderen. Juist in tijden van groei en transitie draagt erfgoed bij aan een stad waarin mensen zich thuis voelen en een leefomgeving waarmee ze zich kunnen identificeren.

Actieagenda
De erfgoednota is in 2022 geconcretiseerd. Voor de Actieagenda Erfgoed 2023-2024 is binnen dit kader gekeken naar:
- Werkzaamheden als gevolg van onze wettelijke taken (bv in Wabo vergunningenproces, archeologisch onderzoek, collectiebeheer);
- Reguliere werkzaamheden van erfgoed (bv subsidieverlening, advisering aan monumenteigenaren);
- Werkzaamheden waarmee we samen met andere organisatieonderdelen bijdragen aan de opgaven; van onze stad (bv groenopgave, energietransitie, erfgoed als fundament voor ruimtelijke ontwikkelingen);
- Werkzaamheden waarin we samen optrekken met bewoners, ondernemers, erfgoedorganisaties, bezoekers etc. (bv open dagen, kerken kijken, publicaties, archeolab);
- Bestuurlijke toezeggingen en moties.

De werkzaamheden zijn ondergebracht in de 4 strategieën die genoemd worden in de Erfgoednota. In de programmabegroting 2023 is al een deel van de werkzaamheden opgenomen. In deze actieagenda kijken we nog verder vooruit en laten we zien welke acties we in 2023 én 2024 op kunnen pakken. Daarbij houden we er ook rekening mee, dat lopende het jaar er ruimte moet zijn om op kansen in te springen of om onverwachte projecten op te kunnen pakken.

Prioriteren
Uw raad heeft gevraagd om in de actieagenda mogelijkheden om te prioriteren op te nemen. De uitvoering van alle wettelijke taken, reguliere werkzaamheden (programmabegroting 2023) én de uitwerking van alle bestuurlijke toezeggingen en moties en onderdelen uit het coalitieakkoord, kunnen met de huidige begroting en capaciteit van Erfgoed niet in de komende 2 jaar uitgevoerd worden. Het uitgangspunt van de prioritering is, dat we alle wettelijke taken blijven doen. Voor de andere werkzaamheden is geprioriteerd op basis van de volgende criteria: lopende projecten, projecten die bijdragen aan “de basis op orde” (en daarmee onze dienstverlening professionaliseren, bv in kader Omgevingswet), en werkzaamheden die noodzakelijk zijn om bij te dragen aan de ruimtelijke opgaven van de stad, voeren we zoveel mogelijk in 2023 en 2024 uit. Deze werkzaamheden hebben in de kolom “wanneer” een jaartal staan.

Wat doen we (voorlopig) niet
De werkzaamheden waar geen jaartal bij staat, zijn ons inziens op dit moment minder urgent om aan de doelstelling van het programma erfgoed te voldoen. Deze kunnen te zijner tijd mogelijk op andere manieren worden uitgevoerd. Ook kan blijken dat we in het loop van het jaar de ingebouwde flexibiliteit in het Erfgoedprogramma hiervoor in kunnen zetten. Hieronder lichten we dit toe:

- In motie 2022/60 staat de volgende opdracht van uw raad aan ons college:
    1. In de verdere uitwerking en concretisering van de Erfgoednota beleid te maken dat de verwaarlozing en teloorgang van monumenten en ander erfgoed monitort;
    2. Bij constatering hiervan de eigenaar aan te spreken en te adviseren en ondersteunen bij het herstel van het monument en de cultuurhistorische waarde
    3. Bij gebrek aan medewerking de hiertoe geëigende middelen aan te wenden om dit realiseren.

  Voor toezicht en handhaving op dit soort panden hanteren we de handhavingsstrategie bestaande bouw. Deze bevat een risicomatrix, waarin gebouwen met historische waarde expliciet in de prioritering zijn opgenomen. Voor de punten 2 en 3 kunnen wij in 2023, door het verder stroomlijnen van de samenwerking tussen Erfgoed en Vergunningen, Toezicht en Handhaving, meer mogelijkheden onderzoeken om verwaarlozing tegen te gaan. Voor het maken van beleid hierop en de verdere aanscherping van de monitoring (punt 1) is meer tijd en inzet nodig. Hier komen wij pas in 2025 aan toe.
- Uitvoeren van motie 2022/62 de uitwerking van immaterieel erfgoed concreet maken. Immaterieel erfgoed is: “Cultuuruitingen die door erfgoedgemeenschappen worden beleefd als erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Dit immaterieel erfgoed wordt steeds opnieuw vormgegeven in samenhang met maatschappelijke veranderingen en in interactie met de sociale omgeving en van generatie op generatie doorgegeven.”, aldus het Kenniscentrum immaterieel erfgoed Nederland. Het uitwerken hiervan vraagt om een grote mate van participatie en continue bijdrage van bewoners, ondernemers, instellingen etc. in onze stad. Mogelijk kan dit uitgewerkt worden in het kader van de ratificatie van het Verdrag van Faro, waartoe de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de ondertekening en implementatie voorbereid.
- Behoud van ambacht past niet binnen de capaciteit en expertise van Erfgoed. Bekend is wel, dat de Utrechtse Monumentenwacht en verschillende restauratie aannemers zelf mensen opleiden in het restauratievak.

- Een inventarisatie groen/blauw erfgoed, de actualisatie industrieel erfgoed, de actualisatie woonschepen/nautisch erfgoed en de actualisatie winkelpuien passen niet binnen de huidige capaciteit van erfgoed. Omdat ze wel bijdragen aan het beschermen, behouden en benutten van ons erfgoed, zullen we onderzoeken of de werkzaamheden ofwel op een later moment, ofwel door stagiairs, afstudeerders, vrijwilligers of maatschappelijke – en/of erfgoedpartners opgepakt kunnen worden.
- Het intensiveren van de strategie “erfgoed toegankelijk en beleefbaar” en eventuele implementatie van het verdrag van Faro vragen om meer inzet op communicatie en participatie. Hierover gaan we in gesprek met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
- De vraag naar Duurzaam Monumentenadvies (DuMo) subsidies neemt toe. Voor een periode van 5 jaar (tot 2024) is er vanuit de opgave Energietransitie euro 100.000 beschikbaar gesteld voor DuMo subsidies. Daarvan resteert nu (november 2022) nog euro 34.155. We verwachten dat door de stijgende energieprijzen, de toenemende belangstelling voor het energetisch verduurzamen van monumenten én de actievere communicatie daarover door de gemeente het aantal subsidieaanvragen zal toenemen. We onderzoeken of we de beschikbare subsidiepot kunnen aanvullen en de subsidie kunnen verlengen voor een volgende periode.
- De subsidie publieksbereik is onvoldoende om alle passende aanvragen te honoreren. Door vanaf 2023 jaarlijks een thema centraal te stellen voor aanvragers (bv activiteiten die een bepaalde doelgroep betreffen) kan de hoeveelheid aanvragen mogelijk begrensd worden.

Vooruitkijken met erfgoed

In Utrecht (en in de rest van ons land), staan we voor ruimtelijke opgaven die het behouden en beschermen van ons erfgoed onder druk kunnen zetten. Tegelijk kunnen we ons erfgoed ook benutten bij het invulling geven aan zowel ruimtelijke als sociale opgaven. We willen daarom niet alleen terug kunnen kijken naar ons erfgoed, maar vooral vooruitkijken mét ons erfgoed. De acties in de Actieagenda 2023-2024 waar we ons de komende jaren op concentreren, dragen daar in belangrijke mate aan bij. Wij vertrouwen erop dat u deze prioritering ondersteunt.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,